

Так, в кінці січня 2023 р. СБУ викрила керівництво Сумської ОВА на розкраданні коштів, призначених на відбудову інфраструктури, зокрема на відбудову міста Охтирки. За даними досудового слідства, у квітні 2022 р. заступник голови Сумської ОВА спільно з керівником Департаменту капітального будівництва, призначення якого він пролобіював, організували відповідну корупційну схему. Для цього зловмисники уклали договори на проведення відновлювально-будівельних робіт з п'ятьма афілійованими комерційними структурами. Слідством встановлено, що вони свідомо внесли в кошторисну документацію ціни на будматеріали, які в 2-3 рази перевищували ринкові. Їхнє придбання відбувалося через спеціально створені цими ділками «фірми-прокладки». Зокрема, під час ремонту лише одного об'єкту зловмисники привласнили 1,4 млн грн. Наразі тривають експертизи щодо 80 подібних об'єктів.

Тому все більше експертів звертаються до влади з клопотанням щодо повернення публічних закупівель на вказані роботи навіть не дивлячись на періодичні відключення світла у тих чи інших регіонах. Тільки таким чином можна буде суттєво зменшити корупційні діяння при проведенні відновлювальних робіт в Україні, вартість яких складає сотні мільярдів гривень.

Не дивлячись на те, що до війни Росії проти України ми займали непогані місця у міжнародному рейтингу бюджетної прозорості (у 2017 р. – 39 місце серед 115 країн, а в 2019 р. – 26 місце серед 117 країн) нашій країні треба ще багато зробити для оптимізації бюджетних витрат, в тому числі за допомогою публічних закупівель.

Насамперед потрібно підвищити рівень прозорості щодо використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління, покращити інформованість суспільства про фінансові ресурси держави, про обґрунтованість публічних видатків та їх ефективність тощо. На це нашу країну націлюють угоди, підписані з ЄС, МВФ та іншими міжнародними структурами і провідними демократичними країнами світу. Під час війни Росії проти України ці проблеми ще більше загострилися, оскільки прозорість публічних витрат суттєво зменшилася в силу об'єктивних причин (війна), а також через зменшення контролю суспільства за багатьма видами публічних витрат, про які багато владних структур повинні були б інформувати суспільство, але не роблять цього, використовуючи війну як спосіб незаконного збагачення. Як свідчить історія, всі війни вели до збагачення за рахунок держави невеликої групи осіб, допущених до військових закупівель. Тому в Україні необхідно максимально використовувати удосконалений механізм публічних закупівель навіть під час війни (з невеликими винятками), а не обмежувати їх.

Перелік використаних джерел:

1. Бігун Н. Як Prozorro адаптується до умов воєнного часу. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2022/10/27/693107/>
2. Давиденко А. Як підвищити ефективність контролю закупівель. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/11/6/666985/>
3. Карлін М. І. Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. Київ. Кондор, 2020. 416 с.
4. Кириленко О., Русін В. Напрями мінімізації фінансових шахрайств у сфері публічних закупівель. Світ фінансів. 2020. № 2(63). С. 62-76. (група Б). URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1320/1324>

УДК 504.054:504.062

Янчинський Володимир
аспірант кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Панухник Олена
доктор економічних наук, професор
завідувачка кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Volodymyr Yanchynskyi
Postgraduate student of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Olena Panukhnyk
Doctor of Sciences (Economics), Professor
Head of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ЕКОАКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЩОДО УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ ВИРОБНИЦТВА ECO-ACTIVE ACTIVITIES OF ENTERPRISES REGARDING PRODUCTION WASTE DISPOSAL

Сьогодні однією з найбільш глобальних екологічних проблем є накопичення відходів життєдіяльності людини, які отруюють землю, воду, повітря, погіршуючи тим самим стан здоров'я населення. Відходи, їх захоронення та накопичення чинять шкоду довкіллю не лише в момент їх звалення та видалення, але й протягом дуже тривалого часу, адже деякі матеріали розкладаються сотні років, є небезпечними та токсичними [1]. Однак, як показує практика Європейських країн, вміле поводження з відходами та їх раціональна утилізація може стати ще одним джерелом доходу для держави чи окремих підприємств.

Утилізація, як одна з найважливіших складових поводжень з відходами, являє собою окрему ланку зниження рівня забруднення довкілля побутовими та промисловими відходами. Варто зазначити, що одним з сучасних можливих варіантів утилізації відходів є використання замкнутого циклу виробництва на підприємствах. Насьогодні більшість вітчизняних промислових підприємств не мають відповідних технологій використання відходів у своєму технологічному процесі, тому переробка власних відходів в секторі виробництва є нерентабельною та неефективною [1].

Вивчаючи офіційні дані Державної служби статистики України [2], протягом 2020 року на підприємствах України було накопичено 456 423,8 тис. тонн небезпечних виробничих відходів (рис. 1) та 12 634,9 тис. тонн побутових та подібних відходів, що разом становило близько 469 058,7 тис. тонн. Станом на 2020 рік у спеціально відведених місцях, об'єктах та на території підприємств країни було накопичено 15,6 млрд тонн відходів. Дані оприлюднені ще до війни в країні та розуміємо, що і цього вже було достатньо для катастрофічної екологічної ситуації в державі [3]. Тому необхідність розробки та впровадження активно діючих методів утилізації відходів в Україні стала очевидною і вкрай необхідною.

Рисунок 1. Структура утворення відходів від економічної діяльності в Україні станом на 2020 рік, тис. тонн

Примітка: складено автором на основі [2]

Сьогодні в Україні немає достатніх потужностей для переробки відходів, немає жодного полігону для їхнього розміщення, який би відповідав європейським вимогам для захоронення відходів, а із 6 000 наявних полігонів і звалищ обладнання для дегазації є лише на 26 полігонах, установки для очищення фільтрату – лише на 2. Більшість полігонів експлуатуються понаднормово з численними порушеннями природоохоронного законодавства [4]. Екологічна ситуація є катастрофічною, а вплив, який був завданий довкіллю за останній рік російського вторгнення важко й уявити. З початком повномасштабної війни проблема відходів постала ще більш гостро. Багато з діючих підприємств постраждали, порушено логістичні зв'язки, зруйновано житлові будинки, об'єкти інфраструктури, підприємства, тисячі автомобілів спалено та понівечено [4]. Зараз повністю неможливо оцінити масштаби руйнувань та утворення відходів через бойові дії, які ще досі тривають та згідно з прорахунками Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України разом із Державною екологічною інспекцією вже задокументовано понад 2 300 злочинів проти природи, а попередні підрахунки показують, що розмір збитків завданих навколишньому середовищу уже сягає понад 2 трильйони гривень. Тобто розуміємо, що обсяги відходів від руйнацій по всій Україні є колосальними.

Довкілля потребує відновлення й турботи на рівні держави та світу вже зараз. Війна змусила нас визначати та ставити пріоритети: обираючи між людським життям та природними і матеріальними благами, ми завжди намагаємось зберегти життя, адже це – найвища цінність. Але після перемоги ми можемо прокинутись в країні, де є мир, люди та немає умов для безпечного життя – чистого повітря, води та ґрунту [5]. Сподіваємося, що прийнятий Закон України № 2320-IX «Про управління відходами» від 20 червня 2022 року [6], набрання чинності якого відбудеться 9 липня 2023 року, створить підґрунтя для запровадження розширеної відповідальності виробника – системи, у якій виробник відповідає за збір, повторне використання та перероблення продукції після того, як вона відслужила свій термін, тим самим поклавши початок кругової економіки України – країни, єдиної в Європі, де розширеної відповідальності виробника й досі немає.

Перелік використаних джерел:

1. Чигрин О.Ю., Скотникова В.В. Еколого-економічні передумови утилізації відходів. Видавництво СумДУ, 2012. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/26520>

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Савицький О. Україна зможе подолати сміттєву кризу. Що передбачає ухвалений Радою закон? / Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/20/688345/>
4. Бондаренко О. Вікно реформ : як впровадити європейський підхід до поводження з відходами / Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/20/688323/>
5. Пампуряк К. Небезпечні відходи як один із викликів для екологічної критичної інфраструктури / GreenPost. URL: <https://greenpost.ua/blogs/nebezpechni-vidhody-yak-odyn-z-vyklykiv-dlya-ekologichnoyi-krytychnoyi-infrastruktury-i52125>
6. Про управління відходами : Закон України від 20.06.2022 р. № 2320- IX. *Законодавство України* : сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text>